

Jord- och skogsbruksministeriet

Övervakningskommittén för Finlands CAP-plan 2023–2027

PROTOKOLL

VN/9941/2022

TREDJE MÖTET FÖR ÖVERVAKNINGSKOMMITTÉN FÖR FINLANDS CAP-PLAN 2023–2027

Tid 6.2.2024 kl. 10.00–16.00

Plats Paasitorni, Karl Lindahl, Paasivuorigatan 5 A, Helsingfors

Närvarande:**Minna-Mari Kaila**/jord- och skogsbruksministeriet, ordförande**Taina Vesanto**/jord- och skogsbruksministeriet, vice ordförande**Arja-Leena Kirvesniemi**/ jord- och skogsbruksministeriet, vice ordförande**Jyri Inha**/finansministeriet**Timo Halonen**/jord- och skogsbruksministeriet**Tiina Malm**/jord- och skogsbruksministeriet**Anna-Leena Miettinen**/jord- och skogsbruksministeriet**Juha Palonen**/jord- och skogsbruksministeriet**Martti Patjas**/jord- och skogsbruksministeriet**Sanna Sihvola**/jord- och skogsbruksministeriet**Harri Ahlgren**/arbets- och näringsministeriet**Johanna Helkimo**/miljöministeriet**Jukka Pekonniemi**/Livsmedelsverket**Raisa Ikonen**/Livsmedelsverket**Timo Lehtiniemi**/Närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Österbotten**Petri Knaapinen**/Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland**Timo Tanskanen**/Närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Karelen**Marja Karvonen**/Närings-, trafik- och miljöcentralen i Satakunta**Leif Franzell**/Ålands landskapsregering**Annukka Mäkinen**/Finlands Kommunförbund (med fullmakt)**Juha Lappalainen**/Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK r.f.**Johan Laxåback**/Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.**Susann Rännäri**/Förbundet för Ekologisk Odling**Heidi Loukiainen**/Företagarna i Finland**Ulla Hyvönen**/Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf**Heikki Pahkasalo**/ProAgria Etelä-Savo**Heli Walls**/Finlands Byar rf**Tomi Alakoski**/Suomen 4H-liitto**Eeva-Liisa Korpela**/WWF Finland**Leena Anttila**/jord- och skogsbruksministeriet**Mika Survonnen**/jord- och skogsbruksministeriet**Virva Terho**/jord- och skogsbruksministeriet**Frånvarande:** Marja Husu/Livsmedelsverket; Pertti Iivanainen/Norra Karelen samarbetsområde; Pentti Mäkinen/Etelä-Savon maakuntaliitto; Jari Huovinen/Finlands Näringsliv EK; Kati White/SEY Djurskyddet Finland**Ständiga sakkunniga:** Neda Skakelja, Taru Haapaniemi och Heidi Sanevuori/EU-kommissionen, DG AGRI**Övriga sakkunniga:** Meri Kiikkala/jord- och skogsbruksministeriet; Eeva Loikkanen/jord- och skogsbruksministeriet; Hannakaisa Markkanen/jord- och skogsbruksministeriet; Susanna Ollila/Livsmedelsverket; Anna Schulman/jord- och skogsbruksministeriet (e.m.)

1. Mötets öppnande

Ordförande Minna-Mari Kaila öppnade mötet och välkomnade deltagarna till mötet för övervakningskommittén för Finlands CAP-plan 2023–2027. Genomförandet av CAP-planen har inletts stegvis och efterfrågan på finansieringen av dess åtgärder har varit god. Alla genomförandeprocesser har ännu inte inletts.

Vid mötet går man i detalj igenom läget och prestationsrapporten för budgetåret 2023. Många intressentgrupper har visat intresse för hur besparingarna i regeringsprogrammet kommer att inriktas och läget behandlas i punkt 9 på agendan. Dessutom går man igenom förslag till ändringar av CAP-planen och övriga ärenden på mötesagendan från övervakningskommitténs medlemmar och intressentgrupper.

Ordförande påminde också om införandet av öppenhetsregistret 1.1.2024. Intressentgrupperna har tid att registrera sig under perioden januari–mars 2024.

2. Organisering av mötet

Mötesdeltagarna konstaterades. 31 medlemmar eller ersättare var närvarande.

3. Godkännande av föredragningslistan som arbetsordning för mötet

Föredragningslistan antogs som arbetsordning för mötet.

4. Ändring av övervakningskommitténs arbetsordning

Virva Terho lade fram ett förslag till ändring av övervakningskommitténs arbetsordning. Ändringsförslaget gäller tidpunkten när protokollet från övervakningskommitténs möten ska sändas ut till ledamöterna för kommentarer. Enligt förslaget ska tidsfristen förlängas till tre veckor efter mötet (tidigare två veckor). Den förlängda tiden behövs för att man ska hinna översätta protokollet till svenska. Samtidigt förlängs tidsfristen för att kommentera protokollet från två till tre veckor.

Beslut: Ändringsförslaget godkändes enhälligt.

5. Prestationsrapport för Finlands CAP-plan 2023–2027

Virva Terho och Susanna Ollila presenterade prestationsrapporten för CAP-planen för budgetåret 2023. I prestationsrapporten behandlas endast de resultat som har uppnåtts samt analyseras orsakerna till att de uppsatta målen inte har uppnåtts. Livsmedelsverket lämnar prestationsrapporten till kommissionen via SFC-systemet senast 15.2, efter att övervakningskommittén har godkänt rapporten.

Under budgetåret 2023 gjordes utbetalningar i enlighet med CAP-planen endast för åtgärden Neuvo (Rådgivningstjänster), där de uppsatta målen överskreds. Utbetalningarna för alla andra

åtgärder överförs till budgetåret 2024. För en del av åtgärderna har inga mål satts upp under budgetåret 2023, utan de första målen förverkligas under budgetåret 2024. Eftersom genomförandeprocessen dessutom har försenats för vissa av åtgärderna i CAP-planen, kommer detta under de närmaste åren att fördröja förverkligandet av målen. Det påverkar dock inte antalet mål eller deras förverkligande.

Diskussion:

- När det gäller åtgärden Luomu (Åtagande för ekologisk produktion) analyseras minskningen av arealerna för ekologisk produktion, som har inverkat på marknadsläget. Detta är dock inte den enda orsaken, utan läget har också påverkats av ändringarna i villkoren för ersättningen för ekologisk produktion och höjningen av kontrollavgifterna. Effekten av externa faktorer bör analyseras på samma sätt för alla åtgärder i prestationsrapporten. Marknadsläget har påverkat hela jordbrukssektorn.
- JSM svarade att en mer djupgående analys kommer att göras i prestationsrapporten de kommande åren, när utbetalningar väl har gjorts för åtgärderna. Man kom överens om att texten som handlar om marknadsläget inom ekologisk produktion flyttas till avsnitt 1.3., som behandlar horisontella aspekter på genomförandet av CAP-planen.
- I de kommande prestationsrapporterna vore det bra att mer detaljerat analysera också målen i anslutning till biologisk mångfald, gröngödslingsvallar och växelbruk. Det vore också bra att få mer detaljerad information om för vilka typer av investeringar man har ansökt om stöd.
- JSM svarade att prestationsrapporten är formlig och antalet tecken är strikt begränsat. Därför kan rapporteringen inte vara detaljerad, utan är fokuserad på varför de uppsatta målen inte har uppnåtts. Däremot kommer mer detaljerad information om genomförandet av CAP-planen att rapporteras separat till övervakningskommittén.

Beslut: Prestationsrapporten godkändes enhälligt. Om kommissionens behandling leder till kommentarer om rapporten, läggs ändringarna i fråga till rapporten utan separat godkännande av övervakningskommittén.

6. Översikt över läget i fråga om genomförandet av CAP-planen

Livsmedelsverket:

Raisa Ikonen och Jukka Pekoniemi presenterade Livsmedelsverkets lägesöversikt. Genomförandet av stöden för landsbygdsutveckling har inletts stegvis utifrån den plan som gjorts upp tillsammans med ministeriet. Både stödansökningarna och beslutsfattandet har i regel inletts, liksom utbetalningen av rådgivningsersättning och strukturstöd. Utbetalningen av övriga stöd inleds stegvis under våren 2024. Även utbetalningarna av förskott på verksamhetspenning enligt Leader-modellen har gjorts.

Avtalen för utbetalande organ mellan Livsmedelsverket och NTM-centralerna trädde i kraft 1.8.2023. Avtalen med Ålands landskapsregering och statens ämbetsverk på Åland träder i kraft under budgetåret 2024.

Före 24.1.2024 har totalt drygt 18 miljoner euro (17 % av det beviljade stödet) betalats i rådgivningsersättning, investeringsstöd för jordbruk och startstöd till unga jordbrukare. Knappt 16 miljoner euro (41 % av det beviljade stödet) har betalats för finansiering av Leader-gruppernas verksamhetspenning.

Rådgivningstjänsternas popularitet har varit fortsatt hög i hela landet. Rådgivning som ersätts har tills vidare getts på cirka 12 500 olika gårdar. De mest populära rådgivningsmodulerna har varit *Hållbar utveckling och naturresurser*, *Matsäkerhet och djurens välbefinnande*, *Biologisk mångfald*, *Förbättrande av konkurrenskraften* och *Lantgårdarnas resiliens*. För närvarande finns det 1 216 godkända rådgivare, av vilka 147 st. har godkänts under CAP27-perioden.

Utbildningar i genomförande har ordnats sedan december 2022 i regel per stödform och i korta avsnitt. Webbutbildningsplattformen Pinja används under finansieringsperiodens lopp. Med tanke på kommunikationen informerar Livsmedelsverket om ansökningar, beslutsfattande och inledande av utbetalningar efterhand som tidsschemat bekräftas. Årets teman inom kommunikationen är stödets effektivitet, klimat och miljö, utveckling av det regionala kommunikationssamarbetet och främjande av ett tydligt språk.

I fråga om areal- och djurstöden presenterade Livsmedelsverket läget för avtalen om skötsel av jordbruksnatur och landskap samt avtalen om skötsel av våtmarker, liksom läget för genomförandet av sektorspecifika stöd. På nationell nivå har 55 % av avtalen om skötsel av jordbruksnatur och landskap och 39 % avtalen om skötsel av våtmarker granskats. När det gäller producentorganisationerna inom sektorn för frukt och grönsaker kan stöd sökas för genomförande av ett godkänt operativt program (3–7-årigt). Ett operativt program inleddes i början av 2023 och två i början av 2024. Stödet för biodling kan sökas av aktörer inom biodlingssektorn för genomförande av ett flerårigt projekt. Tre projekt har beviljats finansiering; projekten pågår fram till slutet av 2024. Totalt utbetalas cirka 390 000 euro i stöd årligen.

Som en allmän fråga togs också upp Livsmedelsverkets svåra ekonomiska situation.

NTM-centralerna:

Timo Tanskanen/Närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Karelen presenterade en översikt över läget i fråga om genomförandet av CAP-planen ur NTM-centralernas perspektiv. Enligt honom har mycket bra utbildning tillhandahållits för den som vill studera de nya förordningarna och deras genomförande. Livsmedelsverkets webbplats, nyhetsbrev till jordbrukarna och påminnelser per sms om aktuella ärenden betraktades som utmärkta sätt att förmedla information till jordbrukare och intressentgrupper. Rådgivningstjänsten har hjälpt jordbrukarna att ta till sig de nya stödvillkoren (bl.a. miljö och villkorlighet) och enligt Tanskanen är det en bra lösning att börja med att ta i bruk rådgivningsersättningen. Kritik har riktats mot utbetalningstidtabellerna för jordbruksstöden, och minskningen av anslagen för landsbygdsutveckling i enlighet med regeringsprogrammet har likaså väckt livlig debatt.

Införandet av den nya tillsynsmodellen har gått smidigare än förväntat. Det är dock fortfarande osäkert om den nya tillsynsmodellen kommer att lätta på den administrativa bördan. Möjligheten att göra ändringar i stödansökan fram till början av oktober ansågs vara bra.

Minskningen av antalet förbindelser om ekologisk produktion samt nedgången i sektorn har enligt Tanskanen varit överraskande stor. Konsumentefterfrågan på ekologiska produkter växer inte som förväntat. För närvarande verkar det därför inte möjligt att nå målen för programperioden när det gäller ekologisk produktion, om inte läget förändras avsevärt. Även i fråga om avtalen om skötsel av jordbruksnatur och landskap sågs utmaningar och antalet avtal har minskat. Målet för arealen enligt CAP-planen ser ut att bli svårt att uppnå även för dessa avtal.

När det gäller finansieringsstöden har informationssystemet för den nya programperioden tagits i bruk stegvis och till följd av detta har ansökningarna hopat sig vid NTM-centralerna, eftersom man inte har kunnat fatta beslut om dem. Många ansökningar om investeringsstöd för utveckling av gårdsbruk har dock lämnats in och antalet generationsväxlingar på gårdarna ser ut att börja öka. Att fördela företagsstöden mellan NTM-centralerna och Leader-grupperna var enligt Tanskanen en god idé som förenklar genomförandet.

Samarbetsområdena:

Virva Terho presenterade samarbetsområdenas bilder då företrädaren för samarbetsområdena hade förhinder. Ur samarbetsområdenas perspektiv fungerar bl.a. följande väl: ansökan som görs helt och hållet i e-tjänsten, Livsmedelsverkets instruktionsvideor, övervakningen samt Livsmedelsverkets, NTM-centralernas och kommunernas utbildningar. Däremot efterlyste samarbetsområdena vidareutveckling genom att exempelvis öppna huvudstödansökan och skiftesändringarna tidigare, betona rådgivarnas ansvar även efter huvudstödansökan, utveckla Vipumobilen och utbildningen för jordbrukare, ange ett enda datum för ansökan om djurstöd, införa stödberäkning för jordbrukare i Viputjänsten samt göra utbetalningstidtabellerna friare.

Leader-grupperna:

Heli Walls presenterade Leader-gruppernas aktuella ärenden. Efterfrågan på stöd från Leader-grupperna har varit större än någonsin tidigare. Inom kommunikationen har mycket bra material producerats för att stödja Leader-grupperna. Det har fungerat bra att fördela stödinstrumenten för företagsstöd mellan de olika NMT-centralerna och Leader-grupperna. Leader-grupperna är dock mycket oroad över att det fortfarande inte finns någon information om när utbetalningarna av stöden börjar. I synnerhet nyetablerade företagare som inte har mycket kapital kan hamna i knipa. Situationen skadar också landsbygdsfondens rykte. Ett annat problem är de alltför detaljerade checklistorna för projekt med liten budget. Alla projekt måste gå igenom en checklista med cirka hundra frågor, vilket medför orimligt mycket arbete när det handlar om stöd på några tusen euro. Leader-grupperna oroar sig också för nedskärningen i enlighet med regeringsprogrammet och hur den kommer att inriktas.

Åland:

Leif Franzell (Ålands landskapsregering) presenterade Ålands andel av genomförandet av CAP-planen. Enligt Franzell konstaterade övervakningskommittén på Åland i oktober 2023 att det inte fanns några utbetalningar att rapportera före 15.10.2023. Mötet godkände också tre ändringar av teknisk karaktär i CAP-planen samt de urvalskriterier som landskapsregeringen föreslagit. Dessutom behandlades slutrapporten om Ålands strukturfondsprogram 2014–2020 samt kommunikationsplanen för CAP-planen (Ålands andel).

Den lagstiftning som gäller Ålands andel av CAP-planen färdigställdes under 2023. Med tanke på systemen för genomförande finns det två system som används för ansökningar och handläggning av dem samt ett system för utbetalning.

Genomförandet av CAP-planen har framskridit på så sätt att förskott på arealstöden har utbetalats i november 2023 till ett belopp av totalt 3,9 miljoner euro (kompensationsersättning, miljöersättning och ersättning för ekologisk produktion). Arealmålet för arealstöden uppnåddes redan 2023 och sannolikt kan nya förbindelser och avtal inte längre ingås. I fråga om strukturstöden är ansökningarna om investerings- och startstöd öppna. Stöd för icke-produktiva investeringar och investeringar i livsmedelsförädling beviljas sist. Stöd för rådgivningstjänster och utbildning kan också sökas redan nu. När det gäller åtgärden Leader har Lokalkraft Leader r.f. utsetts till genomförare av Leader-verksamheten på Åland.

Europeiska kommissionen:

Taru Haapaniemi/EU-kommissionen DG AGRI berättade om läget i fråga om genomförandet av CAP-planerna på EU-nivå. Haapaniemi illustrerade läget med hjälp av olika nyckeltal (bl.a. de belopp som kanaliseras via CAP-planerna, antalet mottagare av direkta stöd, andelen odlingsmark som beviljats stöd i EU, CAP-stödets andel av jordbrukarnas totala inkomster osv.). Haapaniemi nämnde särskilt bl.a. teman i anslutning till kompensationsersättning, riskhantering, villkorlighet, markskydd, social villkorlighet, unga jordbrukare samt främjande av know-how och innovationer. Hon berättade också att kommissionen har lämnat en rapport om läget i fråga om genomförandet till Europaparlamentet och rådet.

7. Förslag från övervakningskommitténs medlemmar till ändringar av CAP-planen

Tiina Malm och Juha Palonen presenterade de förslag till ändringar som övervakningskommitténs medlemmar har lämnat. Förslagen analyseras för närvarande och om analysen av förslagen föranleder ändringar av CAP-planen bereds ändringarna under de kommande månaderna. Ändringsförslagen behandlas tillsammans med kommissionen under våren. Övervakningskommittén behandlar förslagen 11.6.2024.

Det finns flera principer för analysen av förslagen. Analysen visar bl.a. om ett förslag gäller CAP-planen, om förslaget stämmer överens med EU-lagstiftningen, om det går att genomföra förslaget (med beaktande av den administrativa bördan, kostnaderna för genomförandet och verifierbarheten), vilka konsekvenser förslaget skulle ha och om förslaget kan motiveras tidsmässigt.

Bland de ändringsförslag som lämnats av övervakningskommitténs medlemmar fanns i det här skedet inga förslag som preliminärt såg ut att gå direkt till vidare beredning. Diskussioner kommer dock att föras med alla som lämnat ändringsförslag i syfte att hitta möjliga lösningar som inte är relaterade till CAP-planen.

Läget följs upp särskilt och ändringar genomförs eventuellt i ett senare skede i fråga om följande förslag:

- särskilda insatser för att främja åtgärden Gröngödslingsvallar, eftersom intresset för åtgärden var betydligt mindre än planerat (systemet för ekologisk produktion),
- befintliga producentorganisationer ska omfattas av finansieringen för handlingsplanen (sektoriella åtgärder),
- i fråga om investeringsstöd en höjning av det maximala stödbeloppet till 1,5 miljoner euro, då det nuvarande (1,2 miljoner euro under tre år) betraktas som för lågt med tanke på investeringar i lösdrift (jordbruksinvesteringar).

Utöver de ovannämnda förslagen kommer JSM också att

- bereda införandet av social villkorlighet,
- utreda möjligheterna att höja anslaget för EU:s bidrag för stärkelsepotatis med 2,2 miljoner euro,
- utreda kompensationer för bortfallet av kompensationsersättningens husdjursförhöjning,
- bereda ett förslag där användningen av bekämpningsmedel tillåts på mångfaldsåkrar i systemet för ekologisk produktion i svåra ogrässituationer redan under vegetationsperioden eller i samband med att växtligheten avslutas.
- Enligt JSM ska det bli möjligt att anlägga nya skyddszonvallar även 2025 i och med det nya tilldelningsmaterialet (miljöersättningar),
- bereda ett tillägg av lokalbedövningsmedel till åtgärden EHK 18 Smärtlindring vid kastrering och
- bereda ett ändringsförslag som gäller kravet på företagarkomst i anslutning till startstödet till unga jordbrukare.

Följande förslag ansågs inte medföra någon ändring av CAP-planen:

- Som permanent gräsmark ska godkännas också arealer med växter som traditionellt växer på naturbete, dvs. växter som inte är odlade och som används som djurfoder (definitioner),
- Beaktande av egenskaper som är specifika för Finland på naturbeten. Hotade havsstrandängar av Östersjötyp och alluviala ängar, steniga stränder, kalkhällmarker, alpina och subalpina silikatgräsmarker samt trädklädda betesmarker ska tryggas och betraktas som helheter med beaktande av deras typiska mosaikliknande struktur. Dessutom ska halvgräs räknas som vallväxter. (definitioner),
- En bärgad areal ska godkännas för alla grödor som minimimarktäckes för villkorligheten, om åkern inte bearbetas efter skörden. Även en obärgad areal ska godkännas som minimimarktäckes (villkorlighet); (ändring av CAP-planen behövs inte),
- Den certifierade utsädesproduktionen ska befrias från kravet på växtföljd för ettåriga odlingsväxter efter 2025 (villkorlighet),

- Inga möjligheter att avvika från kravet på växtföljd (villkorlighet),
- Bidraget för nötkreatur i AB-område indelas i mjölkkor och dikor (produktionsbundna stöd),
- Anslaget för bidrag för nötkreatur i AB-område höjs med 2 miljoner euro (produktionsbundna stöd),
- Utbetalningarna av djurbidrag tidigareläggs (produktionsbundna stöd),
- Enhetsstödnivån på bidraget för slaktkvigor i AB-område höjs (höjning på 0,4 miljoner euro till 2 miljoner euro) (produktionsbundna stöd),
- Nivån på bidraget för tackor i AB-område höjs (höjning på 0,4 miljoner euro) (produktionsbundna stöd),
- Ett lamm kan ha vilken referensdag som helst, födelsedagen ska inte bestämma referensdagen (produktionsbundna stöd),
- Åtgärden Gröngödslingsvallar bör vara möjlig även på gårdar med ekologisk produktion (systemet för ekologisk produktion),
- Särskilda insatser för att främja åtgärden Gröngödslingsvallar, eftersom intresset för åtgärden var betydligt mindre än planerat (systemet för ekologisk produktion),
- Skyddszoner av betydelse för vattenvården som godkänts för perioden 2007–2014 ska godkännas även om de inte är begränsade till ett vattendrag enligt den nuvarande definitionen (miljöersättningar),
- Om arealen av en vårdbiotop som får ersättning minskar så att ersättningen inte täcker kostnaderna, kan hela objektet lämnas utan skötsel. En helhetslösning behövs för skötseln av vårdbiotoper (miljöersättningar),
- Skötsel av jordbruksnaturen och landskapet: Flexibilitet i tolkningarna, en tredje stödnivå, höjd stödnivå eller tilläggsåtgärd. Alltför förenklad, ytterligare element behövs (miljöersättningar),
- Inriktning: Inriktningen på de mest effektiva insatserna och målområdena kunde ökas (miljöersättningar),
- Korrigering av felaktiga tolkningar av EU-förordningen (ekologisk produktion),
- Ändringar i villkoren för att ge producenterna mer flexibilitet (ekologisk produktion),
- Ändringar av ersättningsnivåerna (ekologisk produktion),
- Ekologisk produktion samt kraven på betesgång och ersättningarna för djurens välbefinnande får inte utesluta varandra (ekologisk produktion),
- Stödformer under övergången (ekologisk produktion),
- Stödnivåerna ska justeras (ersättningar för djurens välbefinnande),
- En andra nivå ska läggas till åtgärden Ehjä häntä (hel svans) för att belöna de bästa producenterna (ersättningar för djurens välbefinnande),
- Ekologisk produktion samt kraven på betesgång och ersättningarna för djurens välbefinnande får inte utesluta varandra (ersättningar för djurens välbefinnande),
- Till punkten Investeringar i utveckling av gårdens konkurrenskraft och modernisering av gårdarna läggs en höjning av den allmänna variationsvidden för stödprocenten (25–35) som motsvarar den för unga jordbrukare (jordbruksinvesteringar),
- Förskottsbetalningar på följande stöd: Bidraget för tackor, avtal enligt LUMO-programmet, ersättning för ursprungsraser, stöd för ekologisk djurproduktion (utbetalningstidtabeller),

- Det ska vara möjligt att betala ut den första posten av djurbidragen under ansökningsåret (utbetalningstidtabeller),
- Det ska vara möjligt att betala en del av ersättningen för djurens välbefinnande för gris- och fjäderfäuppfödning under ansökningsåret (utbetalningstidtabeller), och
- Alternativ när det gäller förskott på kompensationsersättningen ska utredas (utbetalningstidtabeller); (ändring av CAP-planen behövs inte).

Diskussion:

- Med tanke på förslaget till ändring gällande producentorganisationerna anser JSM att det behövs en mer ingående diskussion om hur medlen ska fördelas mellan sektorerna. Enligt förordningen om CAP-strategin ska högst 15 miljoner euro av de direkta stöden kunna överföras i Finland, och stödet till producentorganisationerna har inte heller tidigare konstaterats vara ett lämpligt användningsområde för så stor finansiering. Om beslut fattas om att överföra en del av finansieringen bör överföringen för användbarhetens och effektivitetens skull möjligen riktas till endast en sektor. En ändring skulle kräva planering av stödåtgärder för den valda sektorn och kommissionens godkännande. Dessutom skulle det behövas tid att bereda den nationella lagstiftningen. Det ekonomiska stödet från EU till de operativa programmen är begränsat till 50 % av de faktiskt verkställda utgifterna (60 % under de första fem åren efter godkännandet) och det ekonomiska stödet från unionen får i regel vara högst 5 % av värdet av den saluförda produktionen för varje producentorganisation.
- När det gäller vårdbiotoperna har det från fältet hörts oroade röster angående avtalsområdena och kriterierna för stödberättigande. Det har uttryckts farhågor om bl.a. skillnader i tolkningarna jämfört med tidigare praxis. Det är viktigt att uppnå målen och därför har olika stödnivåer föreslagits för olika typer av avtal. Det är i alla fall bra att diskussionerna fortsätter, för det finns en enorm potential i vårdbiotopområdena.
- För att nå de ekologiska målen är det viktigt att också beakta andra insatser, såsom hektarstödet och övriga möjligheter i CAP-planen.

8. Kommunikationsplan för 2024

Meri Kiikkala presenterade kommunikationsplanen. Kommunikationsplanen i CAP-planen har fyra mål: 1. Stödmottagarna får information i rätt tid och på ett begripligt sätt, 2. Nya stödsökande upptäcker finansieringen, 3. Medborgarna och intressentgrupperna förstår finansieringens mål, resultat och effekter, 4. Nya och viktiga målgrupper nås med hjälp av fungerande partnerskap.

Dessutom ska särskilda teman främjas varje år; 2024 är dessa teman biologisk mångfald och utsläpp från jordbruket samt återvinning av näringsämnen. Kommunikationen fokuserar på resultaten och effektiviteten av finansieringen av landsbygdsprogrammet 2014–2022. Syftet är att öka samarbetet mellan regionerna och eliminera eventuella överlappningar. År 2023 hade landsbygdsnätverkets webbplats 980 685 och dess kanaler i sociala medier 937 586 besökare. Kampanjerna i sociala medier nådde 1,128 miljoner personer.

9. Förslag från övervakningskommitténs medlemmar på mötesagendan

Kan CAP-planen användas för att på något sätt främja odlingen av proteingrödor i allt högre grad nu när främjandet av jordbruket tas upp också i regeringsprogrammet? (WWF)

Martti Patjas berättade om förslaget i anslutning till odlingen av proteingrödor, som är ett viktigt och välbekant utspel. Proteinproduktionen är bristfällig även på europeisk nivå och protein måste importeras från övriga delar av världen i synnerhet för husdjursproduktionens behov, men även som människoföda. Potentialen för den inhemska produktionen av proteingrödor kan betraktas som betydande i framtiden.

Under de gångna åren har odlingen av proteingrödor uppmärksammats i flera olika sammanhang, bl.a. genom olika utvecklingsprojekt och ytterligare satsningar på stödsystemen. I framtiden kommer den viktigaste potentialen att finnas i det praktiska jordbruket. I vilket fall som helst behövs det bl.a. nya växter, eftersom riskerna i anslutning till odling av proteingrödor är påtagliga. Frågan om proteingrödor hör också till den långsiktiga strategin för livsmedelsproduktion, som utvecklas vidare utifrån regeringsprogrammet. Frågan om proteingrödor är dessutom förknippad med försörjningsberedskap, hållbarhet och lönsamhet på gårdsnivå.

Främjandet av odling av proteingrödor prioriteras redan nu kraftigt i CAP-planen. Rådgivning, utbildning, forskning och förädling av sorter med anknytning till odlingen av proteingrödor kommer att spela en viktig roll i främjandet av odlingen i framtiden.

Besparingarna i regeringsprogrammet (Finlands Byar rf)

Taina Vesanto berättade om utgångspunkterna för tjänstemannaberedningen och att man fortfarande letar efter en lösning på hur besparingarna i regeringsprogrammet ska inriktas. Beslutet om inriktningen av besparingarna kommer att fattas under våren.

Vikten av att utveckla landsbygden betonas i regeringsprogrammet och ett tydligt avsnitt om besparingar finns inskrivet i programmet. Ett minimikrav för beredningen har också varit att stödnivåerna för jordbrukarstöden inte ska sänkas. Dessutom är målen i CAP-planen naturligtvis bindande för beredningen.

Läget för skötseln av vårdbiotoper (WWF)

Anna Schulman berättade om läget för skötseln av vårdbiotoper. I CAP-planen ingår en åtgärd med anknytning till att främja jordbruksnaturens mångfald och landskapet. Av de ansökningar som lämnats in under åtgärdens ansökningsomgång har framkommit avtalsområden för åtgärden. Innan ett avtal ingås ska ett besök göras i ett avtalsområde för att utreda om området är lämpligt för åtgärden. Åtgärden handlar om att betala ersättning för kostnader och inkomstbortfall som orsakats av skötsel och områden som inte behöver skötas kan naturligtvis inte omfattas av avtalen. Även om ett område är värdefullt och viktigt uppfyller det inte villkoren för åtgärden, om inga skötselåtgärder behövs i området.

Vissa skötselåtgärder är inkluderade i ett system med en s.k. fast ersättningsnivå och områden som inte sköts kan inte tas med i avtalet. Utöver områden med skogsnatur som avgränsats har områden också av denna anledning avgränsats så att de hamnat utanför åtgärden.

Enligt Schulman är det beklagligt att arealerna som omfattas av åtgärden minskar på grund av ovannämnda faktorer. För att kunna nå de numeriska målen är det dock viktigt att inte avvika från kraven i villkoren för åtgärden. Detta innebär å sin sida att det blir allt svårare att uppnå åtgärdens mål.

För att undvika eventuella påföljder exempelvis i de senare skedena av kontrollerna anses det vara viktigt att besöka alla områden under de första två åren. Hittills finns det bara ofullständig information om de arealer som slutligen omfattas av avtalen, men redan nu är det uppenbart att en viss minskning av arealerna kommer att ske. Målet att främja jordbruksnaturens mångfald betraktas dock i vilket fall som helst som mycket viktigt.

Undantag från GAEC 8 (WWF)

Juha Palonen berättade om undantaget från GAEC 8-kraven. Undantaget gällde under 2023 och enligt det var det möjligt att odla annat än trädesgrödor på trädesarealer. Undantaget beviljades ursprungligen på grund av situationen med anknytning till Rysslands anfallskrig i Ukraina.

Nu har WWF skickat en fråga till övervakningskommittén om fortsättningen på undantaget. WWF anser att användningen av trädesarealer för odling är en kortsiktig lösning framför allt med tanke på bevarandet av den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna.

Till följd av de franska jordbrukarnas demonstrationer på sista tiden har Frankrike dock redan framfört krav på ett nytt undantag från GAEC 8-kraven. Enligt Frankrikes förslag ska medlemsstaterna kunna tillåta att jordbrukarna uppfyller kravet på träda genom att uppge totalt 7 % av arealen som icke-produktiva arealer eller för odling av kvävefixerande växter eller fånggrödor (eller en kombination av dessa). Kvävefixerande växter och fånggrödor ska enligt förslaget odlas utan växtskyddsmedel.

Kommissionen lade fram ett utkast till genomförandeförordning i frågan inför kommissionens kommitté för den gemensamma jordbrukspolitiken, som sammanträdde nyligen. Enligt förordningen ska förslaget införas som en ny möjlighet vid sidan av de alternativ som tidigare valts av en medlemsstat. Om Finland väljer att ta i bruk undantaget innebär det att jordbrukarna kan välja om de vill tillämpa GAEC 8-kravet enligt den gamla modellen med 4 % av arealen eller den nya modellen med 7 %. Bakgrunden och motiveringen till förslaget är jordbrukarnas svaga ekonomiska situation, som orsakas av bl.a. exceptionella väderförhållanden, höjda priser på produktionsfaktorer och sänkta producentpriser samt av det allmänna geopolitiska läget.

Det återstår att se hur ärendet framskrider på EU-nivå. Om förordningen godkänns måste Finland fatta beslut om att eventuellt ta i bruk undantaget. I samband med att beslutet fattas ska fördelarna med undantaget analyseras, men merkostnaderna för genomförandet bör också beaktas. Preliminärt är Livsmedelsverkets åsikt att det inte nödvändigtvis är lätt skapa ett nytt system vid sidan av det nuvarande. Dessutom kan det vara svårt för producenterna att bilda sig en uppfattning om hur det invecklade systemet fungerar.

År 2023 anmäldes i Finland 4 600 hektar med andra grödor än vall, varav 600 hektar var proteingrödor, som arealer som omfattades av undantaget.

10. Lägesrapport om landsbygdsnätverkets verksamhet

Taina Vesanto gav en lägesrapport om landsbygdsnätverket. I CAP-planen 2023–2027 är landsbygdsnätverkets nya verksamhetsmodell fokusgruppverksamhet, som inleds under våren 2024. Satsningen på den svenskspråkiga verksamheten är större än under föregående finansieringsperiod och omfattar även Åland. Landsbygdsnätverket samarbetar internationellt bl.a. i Östersjöområdet. Temat för kommunikationen 2024 är Ett Finland med god funktionsförmåga. Detta tema grundar sig på de dåliga resultaten av MOVE-mätningarna för barn och unga i synnerhet på landsbygden. I frågan samarbetar landsbygdsnätverket bl.a. Olympiska kommittén. De unga engageras också i övrigt på många sätt i landsbygdsnätverkets verksamhet. Nätverket samarbetar också nära med AgriHub, exempelvis genom att ordna gemensamma evenemang under Maataloustieteen päivät och Jordbruksmaskinsmässan.

11. Lägesrapport om övriga fonder

Harri Ahlgren berättade om läget för programmet för Europas regional- och strukturfonder. I det regional- och strukturpolitiska programmet är 25,7 % av medlen för perioden 2021–2027 bundna och 2,4 % har betalats ut. Totalt har 2 978 projekt finansierats och i synnerhet företagsstöd har beviljats. Även fonden för en rättvis omställning har gått bra efter vissa svårigheter i början. Utbetalningarna fungerar inte ännu till alla delar, men problemet borde vara åtgärdat i februari–mars. Av strukturfondsprogrammet 2014–2020 har 98,5 % betalats ut. För REACT EU:s del är det en utmaning att hinna göra alla utbetalningar inom utsatt tid, dvs. före slutet av juni 2024.

Timo Halonen berättade om framstegen i Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet. Av Europeiska havs- och fiskeriprogrammets medel för perioden 2014–2020 är 100 % bundna och programmets konton avslutas under 2024. Av Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammets medel för finansieringsperioden 2014–2020 är 28 % bundna och 9 % har betalats ut. Totalt 429 projekt har fått ett finansieringsbeslut. I fråga om vattenbruk bereds stora investeringspaket som överstiger de tillgängliga medlen. Därför bereds en ändring av statsrådets förordning i syfte att sänka stödnivåerna och stödets maximala belopp. Nya stödbjekt och finansiella produkter kommer också införas. FiskeLeader-gruppernas aktivatorer bildar ett nytt fiskerinätverk och nätverket har redan inlett sin verksamhet.

12. Andra aktuella frågor

Inga andra frågor togs upp.

13. Nästa möte

Nästa möte hålls den 11–12 juni 2024 i sydöstra Finland.

14. Mötets avslutande

Ordföranden avslutade mötet kl. 15.02.